

УДК 336.225.673

Помулева В.М.¹, Замирайло М.М.²

¹ старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. ФЕУ-610 НУ «Запорізька політехніка»

ПОДАТКОВІ ПЕРЕВІРКИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВІД ЗАБОРОНИ ДО ВІДНОВЛЕННЯ

За час дії воєнного стану законодавство щодо податкових перевірок неодноразово зазнавало змін і доповнень. Від повної заборони всіх видів перевірок до повного відновлення одних видів та суттєвого розширення можливості проведення інших.

Відповідно до п. 75.1 ст. 75 Податкового кодексу України (далі – ПКУ) контролюючі органи мають право проводити камеральні, документальні (планові або позапланові; виїзні або невиїзні) та фактичні перевірки [1].

Законом № 2118 від 3.03.2022 р. (набрав чинності з 7.03.2022) внесені зміни до підрозділу 10 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України, його доповнено статтею 69, зокрема п. 69.2, яким визначено, що податкові перевірки не розпочинаються, а розпочаті перевірки зупиняються. Тобто ведено мораторій всі види податкових перевірок.

Та тривала така заборона недовго, вже буквально за кілька тижнів у ній почали з'являтися винятки. Спершу, заборону зняли з окремих камеральних перевірок та всіх фактичних перевірок. Пізніше переглянули це рішення та

було вирішено відновити проведення всіх видів камеральних перевірок та вивели з-під мораторію документальні позапланові перевірки.

Також положеннями Закону № 2118 було передбачено звільнення платників податків від відповідальності за порушення податкового законодавства за певних умов.

Вже з другої половини березня (на підставі Закону № 2120, що набрав чинності 17.03.2022 р.) припинено мораторій на проведення фактичних перевірок з будь-яких питань та камеральні перевірки щодо бюджетного відшкодування ПДВ.

Разом з тим, Закон № 2120 доповнив перелік підстав для проведення фактичних перевірок. А саме, додатковою підставою для такої перевірки може бути інформація про можливі порушення платником законодавства щодо забезпечення можливості проведення розрахунків за товари (послуги) з використанням електронних платіжних засобів, тобто щодо можливості розраховуватися банківською картою.

Закон № 2120 визначив низку змін, що стосуються відповідальності за податкові правопорушення, зокрема скасована заборона на застосування штрафів у разі виявлення порушень за результатами проведення вказаних вище фактичних та камеральних перевірок (крім винятків, окремо передбачених законом). Позитивним моментом є скасування пені за порушення податкового законодавства, а також заборона застосування санкцій за порушення порядку здійснення розрахункових операцій, крім санкцій за порушення порядку здійснення розрахункових операцій при продажу підакцизних товарів.

Законом № 2142 від 24.03.2022 (набрав чинності 05.04.2022), відновлено камеральні перевірки податкових декларацій платників єдиного податку четвертої групи (сільськогосподарські товаровиробники).

Відповідно до норм Закону № 2260 від 12.05.2022 р. (набрання чинності з 27.05.2022 р.) п.п. 69.2 підрозділу 10 розділу XX «Перехідні положення» Кодексу викладено у новій редакції, якою передбачено, що контролюючі органи можуть проводити будь-які фактичні перевірки та документальні позапланові перевірки за наявності таких обставин [2]:

- звернення платника податків;
- та/або з підстав, визначених п.п. 78.1.7 ст. 78 ПКУ (розпочато процедуру ліквідації, реорганізації або банкрутства), п.п. 78.1.8 ст. 78 цього Кодексу (заявлено до відшкодування з бюджету ПДВ та/або задекларовано від'ємне значення ПДВ більше 100 тис. гривень);
- та/або документальних позапланових перевірок платників податків, за якими отримано податкову інформацію, що свідчить про порушення платником валютного законодавства в частині дотримання граничних строків надходження товарів за імпортними операціями та/або валютної виручки за експортними операціями.

Таким чином, вже з 27.05.2022 р. дозволено всі фактичні та камеральні перевірки (без обмежень), а також документальні позапланові (за визначених підстав).

Документальні позапланові перевірки, які були розпочаті і незавершені до 24.02.2022 р., поновлені з набранням чинності Законом № 2260, тобто вже з 27.05.2022 р.

Законодавцем встановлена вимога щодо проведення/продовження документальної позапланової перевірки тільки у разі наявного безпечного доступу, допуску до територій, приміщень та іншого майна, що використовуються для провадження господарської діяльності, отримання доходів (прибутку) тощо; до документів, звітності та до проведення інвентаризації.

Однак, критерії такого безпечного доступу не визначені, отже, залишаються на розсуд податківців.

Законом № 2719 від 3.11.2022 (набрання чинності з 25.11.2022 р.) було розширено перелік підстав для проведення саме документальних позапланових перевірок під час воєнного стану, а документальні планові перевірки й надалі перебувають під заборобою.

Додаткові підстави, які дають право на проведення документальних позапланових перевірок, після введення в дію Закону № 2719:

- неподання платником податків в установленний термін податкової декларації, розрахунків, звітності, яка необхідна для податкового контролю за трансфертним ціноутворенням;
- платником подано заперечення до акту перевірки;
- виявлено невідповідність акту перевірки вимогам законодавства;
- отримано інформацію, яка свідчить про невідповідність умов контролюваної операції принципу «витягнутої руки»;
- неподання платником звіту про контрольовані операції тощо [3].

Отже, на кінець 2022 р. розширився перелік документальних позапланових перевірок, і фактично наразі проводяться майже всі види позапланових.

Відновлення саме фактичних і позапланових перевірок відбувається в силу того, що їх проводиться найбільша кількість.

Так, у довоєнному 2021 році планових перевірок проведено 3092, позапланових – 41950, фактичних – 26096.

Варто зазначити, що Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану» № 2173 від 01.04.2022 р. на період дії воєнного стану надає додаткових повноважень податковим органам проводити перевірки щодо ціноутворення та застосування державних регульованих цін. Зокрема, податкові органи уповноважені проводити фактичні перевірки з питань дотримання платниками податків

встановлених державою фіксованих цін, граничних цін та граничних рівнів торговельної надбавки (націнки) (у тому числі і за письмовим зверненням споживача).

В разі виявлення наведених порушень щодо платників податків застосовується фінансова відповідальність (штрафні санкції).

Щодо тривалості перевірок, то вони будуть проводитися у загальні строки, визначені ст. 82 ПКУ.

На період воєнного стану діють санкції за податкові правопорушення, але вони стали дещо м'якшими. Платник податку може уникнути фінансової відповідальності, якщо зможе довести, що порушення сталося внаслідок обставин непереборної сили (форс-мажору). За несвочасне виконання податкових обов'язків до порушників будуть застосовані відповідні штрафні санкції.

На сьогодні передбачений Податковим кодексом України мораторій на проведення планових документальних перевірок все ще діє.

Проте у Верховній Раді обговорюється можливість його скасування вже з 1 липня 2023 року (проект закону № 8401 від 31 січня 2023 року «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану»). Ще одним компонентом, крім перевірок, буде відновлення з 1 липня відповідальності за невикористання реєстраторів розрахункових операцій у торгових точках.

Між тим, незважаючи на чинну заборону проведення документальних планових перевірок, на сайті ДПСУ вже опубліковано План-графік проведення документальних планових перевірок платників податків на 2023 рік.

Відновлення планових документальних перевірок викликано збільшенням витрат держави, необхідністю забезпечення додаткових джерел надходження коштів до бюджету, а також підтвердженням наміру згідно Меморандуму з МВФ щодо відновлення податкових перевірок.

Можемо зробити висновок, що в період воєнного стану діють усі основні види податкових перевірок, за виключенням документальних планових перевірок. Під час дії воєнного стану не потрібно забувати про наявність у платника податків права відстоювати свої законні інтереси. Наразі платникам слід ретельно дотримуватися податкового законодавства та слідкувати за змінами у ньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://docs.dtkr.ua/doc/1011.47.208?page=17>
2. Воєнний стан: за яких обставин проводяться перевірки? URL: <https://cvp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/632302.html>

3. Податкові перевірки під час воєнного стану. URL:
https://jurliga.ligazakon.net/analytics/216236_podatkov-perevrki-pd-chas-vonnogo-stanu